MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

DEPARTAMENT POLITYCZNO-EKONOMICZNY

WYDZIAŁ PRASOWY

Nr. 45

Warszawa dn. 20 stycznia 1928 r.

Przegląd Prasy
Z.S.R.R. i emigracji rosyjskiej

TREŚĆ:

PRZEGLĄD PRASY ZSRR I EMIGRACJI ROSYJSKIEJ

Nr. 45. Warszawa, dn.20.stycznia 1928 r.

I. POLITYKA ZAGRANICZNA SSRR I STOSUNEK DO ZAGADNIEŃ MIĘDZYNARODOW.

POLSKA, PAŃSTWA BAŁTYCKIE, ZSRR.

IZWIESTJA z 13/I. podkreślają brak stabilizacji w krajach sąsiadujących ze Związkiem sowieckim. Nietylko Polska, Litwa i Łotwa, ale również Finlandja stoją wobec szeregu trudności natury zewnętrznej jak i wewnętrznej.

Przechodząc do omówienia rokowań polsko-litewskich autor stwierdza, że Litwa znajduje oparcie w ZSRR. i spotyka się z przeciwdziałaniem tych sfer, których nastroje reprezentuje "Le Temps".

Biorąc pod uwagę wrogie stanowisko wobec Litwy, wielu wybitnych polityków europejskich oraz wpływ, jaki wywiera takie stanowisko na zamiary szowinistów i militarystów polskich, nie można nie śledzić z największym niepokojem perspektyw rokowań polsko-litewskich.

Należy życzyć sobie - pisze autor - aby przemówienie Ministra Zaleskiego o polskiej polityce pokojowej znalazło potwierdzenie w posunięciach politycznych rządu polskiego. Dotyczy to nietylko stosunków polsko-litewskich, ale również wzajemnych stosunków Polski i ZSRR. "W prasie sowieckiej już czyniono uwagi, że p.Zaleski w mowie swej popełnił szereg "nieścisłości", wyolbrzymiając inicjatywę pokojową rządu polskiego. Taką również "nieścisłością" byłoby to, gdyby mogło powstać wrażenie, że w sprawie traktatu handlowego rząd polski nie spotyka należnego współdziałania ze strony sowieckiej. My w każdym razie przypuszczamy, że dążenie Polski do zawarcia z nami traktatu handlowego może spotkać całkowicie życzliwe ustosunkowanie się do tej sprawy ze strony rządu sowieckiego.

Autor w zakończeniu podkreśla, że niedostatecznie samodzielna polityka państw graniczących z ZSRR. wobec Związku Sowietów, a często i brak dobrej woli do uregulowania tych stosunków przeszkadza ustaleniu faktycznej politycznej równowagi na wschodzie Europy.

PROLETARJACKA PRAWDA z 15/I. pisze, że małe państwa nadbałtyckie przedstawiają tło na którem wielkie mocarstwa a w szczególności zaś Anglja dokładają wszelkich starań, ażeby stworzyć blok antysowiecki. Z tego punktu widzenia charakterystyczne są te przesilenia rządowe, które miały miejsce ostatnio w Łotwie, Finlandji oraz Estonji. Przesilenie w Łotwie nastąpiło wskutek opozycji umiarkowanych stronnictw przeciwko zawarciu umowy gwarancyjnej z ZSRR. Zdaniem "Proletarjackiej Prawdy" opozycja ta powstała pod wpływem angielskim i polskim. Jednocześnie z przesileniem rządu łotewskiego w Finlandji, podał się do dymisji socjal-demokratyczny gabinet Tenera, a na jego miejsce został powołany rząd składający się z przedstawicieli burżuazyjnej partji agrarjuszy. Całe znaczenie tej zmiany polega na tem, że kierownikiem polityki zewnętrznej Finlandji w nowym rządzie jest b.poseł fiński w Warszawie Prokope, znany jako aktywny wróg ZSRR i przyjaciel Polski. Dlatego też jest znamiennem, że prasa polska przywiązuje wielką wagę do objęcia kierownictwa polityką zagraniczną Finlandji przez Prokope.

Dziennik twierdzi, że głównym zadaniem Prokope jest przystąpienie Finlandji do bloku antysowieckiego. Widownią przesilenia rządowego była również Estonja, która znajduje się całkowicie w orbicie wpływów Anglji i Polski. Nowo utworzony rząd Tenisona odróżnia się od poprzedniego tem, że jest skłonny do silniejszego akcentowania wrogiego stosunku do ZSRR.

KOMUNIST z 13/I. nawiązując do przemówienia min. Zaleskiego pisze, że minister Zaleski już obecnie starał się przygotować opinję europejską na wypadek niedojścia do porozumienia polsko-litewskiego i przerzucenia całej odpowiedzialności za to na Litwę. Szczególnie irytuje pismo to, że polski minister spraw zagranicznych nietylko optymistycznie zapatruje się na rozwój stosunków polsko-niemieckich, lecz oświadczył, że nawet sprzeczności polsko-niemieckie w zagadnieniu gdańskiem mogą być zlikwidowane. Chcąc osłabić wrażenie tego oświadczenia Komunist rozpisuje się obszernie o ekspansji przemysłu niemieckiego dążącego do stworzenia z Polski swego Hinterlandu. Co zaś do stosunków polsko-sowieckich, to zdaniem dziennika przemówienie ministra było bardziej wyraźne, aniżeli dotychczasowe oświadczenia dyplomatyczne, a mianowicie min. Zaleski nie zapatruje się zbyt optymistycznie na sprawę zawarcia paktu gwarancyjnego.

Komentując przemówienie min. Zaleskiego dziennik konstatuje, że mimo starań dyplomacji sowieckiej sprawa utrwalenia przyjaznych stosunków Polski-ZSRR. napotyka na wielkie trudności.

IZWIESTJA z 18/I. w związku z pogłoskami o rozbieraniu przez Litwinów toru kolejowego /Libawa-Romny/ dziennik zamieszcza korespondencję z Rygi Borygowa, który z wiarygodnych źródeł dowiedział się, iż prace nad rozbiórką kolei są rozpoczęte i 33 klm. toru już zostało rozebrane.

PRASA ŁOTEWSKA wszystkich kierunków, pisze koresp. oburza się na rząd litewski i żąda interwencji rządu łotewskiego, prasa zaś litewska milczy. Zdjęcie toru w związku z projektowaną linją Szawle-Kłajpeda ma znaczenie ekonomiczne, skierowane do zwiększenia ruchu towarowego w Kłajpedzie, mając na myśli ściągnięcie tranzytu z Prus wschodnich i południowych obszarów z ZSRR. Budowa linij Szawle-Kłajpeda została już rozpoczęta.

IZWIESTJA z 13/I. Kor. ryski Borysow omawia konkordat Litwy z Watynem. Akt ten - zdaniem kor. kontynuuje to dzieło unicestwienia niezależności Litwy, które zostało zapoczątkowane przez marsz Żeligowskiego na Wilno. Kościół katolicki gospodarujący w Polsce rozszerza sfery swego wpływu również na Litwę, wbrew istniejącej linji demarkacyjnej między obu państwami.

IZWIESTJA z 17/I. Przemówienie min. Zaleskiego było wypowiedziane - zdaniem Izwiestji - pod wpływem atmosfery przedwyborczej. - Optymizm Zaleskiego - pisze dziennik - to nie optymizm w odniesieniu do przyszłości, lecz w odniesieniu do przeszłości, gdyż jego wnioski polityczne co do Niemiec i ZSRR. nie mają widoków konkretnego urzeczywistnienia. Optymizm Zaleskiego co do przyszłych stosunków polsko-sowieckich byłby bardziej przekonywujący, gdyby rząd polski zadokumentował swoją dobrą wolę w sprawie pogłębienia tych stosunków nietylko podczas wystąpień bankietowych swego ministra, lecz i w stosunkach bezpośrednich z Sowietami.

Dziennik podkreśla, że Polska - gdy jej chodziło o nawiązanie ekonomicznych stosunków z Niemcami, zawsze kokietowała Sowiety i dlatego też Sowiety zawsze konstatowały i konstatują różnicę pomiędzy polskiem słowem, a czynem.

3. ŻYCIE PARTYJNE.

LISTY OPOZYCJI

"SIEGODNIA WIECZEROM" z dn. 17/I /Ryga, pismo demokratyczne/ donosi, że w piśmie [illegible] "Prawda" ogłoszone zostały dwa listy przywódców opozycji "trockistów" do przyjaciół zagranicznych tej opozycji. Listy zawierają potępienie kroków pojednawczych p.p.Zinowjewa i Kamieniewa w stosunku do p.Stalina, potępienie polityki pojednawczej przywódców opozycji w niemieckiej partji komunistycznej p.p.Ruth Fischer i Masłowa oraz oświadczenie, iż opozycja "bolszeików-leninowców" będzie walczyła przeciwko wszelkiej pojednawczości w swych szeregach. P.p.Smiłga, Rakowski, Murałow i Radek złożyli władzom sowieckim odnośne oświadczenie. Drugi list omawia akcję opozycji na terenie międzynarodówki komunistycznej, oświadczając, iż opozycja dążyć powinna do opanowania międzynarodówki. Zwróci to opozycji wpływy w sowieckiej partji komunistycznej. Zagraniczne partje protestować powinny przeciwko wykluczeniu opozycjonistów z partji w ZSRR oraz przeciwko zesłaniom przywódców opozycji. Tylko wrazie zwycięstwa opozycji umożliwione będzie, zdaniem autorów listu, ~~przeprowadzenie~~ urzeczywistnienie programu międzynarodówki. Program jej obecnego prezesa p.Bucharyna określany jest przez autorów listu nie jako program organizacji światowej, lecz jako program pewnego jej odłamu narodowego.

STOSUNKI W PARTJI

IBIDEM donosi, że w biuletynie rosyjskiej partji socjal-demokratycznej z dn. 11-go ogłoszony został list z Moskwy, którego autor donosi, iż przeżywany przez ZSRR kryzys gospodarczy wywołał nieporozumienia pomiędzy umiarkowanym odłamem przywódców partyjnych a p.Stalinem. P.p. Rykow i Kalinin żądają natychmiastowego przesunięcia steru sowieckiej polityki państwowej w kierunku prawicowym, nadanie nowych praw kupcom prywatnym i koncesjonarjuszom zagranicznym i t.p. Stalin sprzeciwia się tym domaganiom odłamu umiarkowanego partji, będzie jednak, zdaniem autoru listu, zmuszony do ustępstw przez sytuację gospodarczą, która malowana jest w liście w nader ciemnych kolorach.

WYKLUCZENIE OPOZYCJONISTÓW Z PARTJI

"PRAWDA WOSTOKA" z dn. 6/I /Taszkient/ donosi, że w Kijowie wykluczono z partji 57-iu opozycjonistów, którzy usiłowali prowadzić w dalszym ciągu po XV zjeździe partji akcję opozycyjną.

IBIDEM z dn. 3/I donosi, że komisja kontrolująca partji w Charkowie wykluczyła z partji 17-tu członków "Opozycyjnej centrali ukraińskiej". Wykluczeni oświadczyli, że będą prowadzili nadal walkę przeciwko jedności partyjnej.

IBIDEM z dn. 4/I ogłasza uchwałę komitetu okręgowego partji w Taszkiencie o automatycznym wykluczeniu z partji wszystkich tych jej członków, którzy brali jakikolwiek udział w akcji opozycyjnej lub podpisali deklaracje opozycyjne. Władze partyjne powinny odebrać od wykluczonych zaświadczenia partyjne oraz wszystkie będące w ich posiadaniu akta partyjne i opozycyjne. Masowe to wykluczanie odbyć się ma na podstawie decyzji XV zjazdu partji. Przyjęcie wykluczonych z powrotem do partji odbywać się może jedynie na podstawie decyzji okręgowej komisji kontrolującej.

5. ŻYCIE GOSPODARCZE.

NAFTA SOWIECKA W SZWAJCARJI

"WOZROŻDENJE" z dn. 14/I /Paryż, pismo o kierunku umiarkowano-monarchistycznym pod redakcją p.p.Gukasowa, Siemionowa i Lwowa/ donosi z Genewy, że powstało tam towarzystwo akcyjne "Noba" z kapitałem zakładowym w wysokości 100 tysięcy franków szwajcarskich. Towarzystwo to liczy na otrzymanie prawa wyłącznej sprzedaży sowieckich produktów naftowych w Szwajcarji.

STAN ZAKUPÓW ZBOŻOWYCH

"EKONOMICZESKAJA ŻIZN" z dn. 10 i 11/I /Moskwa/ donosi, stan zakupów zbożowych, czynionych przez sowieckie instytucje państwowe, wbrew pewnemu polepszeniu się sytuacji, nie może być uznany za zadawalniający. W dniu 5-go b.m. zakupionych było 120,329 ton żyta, 314,615 ton pszenicy i t.p., ogółem - 5,825,294 tony produktów zbożowych. Zakupy narażane są na poważne trudności wskutek zbytniego biurokratyzmu, panującego w organizacjach zakupowych. Główne trudności płyną jednak nie z tego biurokratyzmu, lecz z braku artykułów pierwszej potrzeby i fabrykatów przemysłowych na rynku oraz z konkurencji prywatnej. Ludność okręgów rolnych odczuwa brak soli, nafty, cukru, towarów bławatnych i metalurgicznych, obuwia, narzędzi rolniczych i t.p. Czynione są usiłowania aby zażegnać temu brakowi. Sowieckie organizacje gospodarcze i przemysłowe otrzymały polecenie kierowania wszystkich zapasów zboża i wyrobów przemysłowych do okręgów, gdzie czynione są zakupy, pomijając zupełnie miasta. Towary sprzedawane będą jedynie tym włościanom, którzy udowodnią sprzedaż pewnej ilości zboża sowieckim instytucjom zakupowym. Pod tym względem nie będzie czyniona żadna różnica pomiędzy członkami spółdzielni włościańskich a zamożnym włościaństwem, nie należącym do tych spółdzielni. Walka z nieuczciwą konkurencją kupców prywatnych i spekulacją prowadzona jest drogą represji i aresztowań.

EKSPORT ZAPAŁEK SOWIECKICH

"EKONOMICZESKAJA ŻIZN" z dn. 14/I /Moskwa/ donosi, iż w ciągu grudnia r.ub. sowiecki nowgorodzki trust zapałczany eksportował do Francji i Anglji 750 tysięcy pudełek zapałek. Świadczy to o zwiększonym popycie na zapałki sowieckie na rynkach zagranicznych.

TRUDNOSCI APROWIZACYJNE W MOSKWIE

IBIDEM z dn. 15/I notuje brak herbaty i kartofli w sowieckich sklepach spółdzielczych w Moskwie. Brak ten wywołany jest zdaniem pisma, przez chwilowe trudności aprowizacyjne. W jednym ze sklepów w Moskwie zanotowano wypadek sprzedaży zgniłych kartofli, w szeregu innych - całkowity brak tego artykułu.

8. SPRAWY KOSCIELNE.

STOSUNKI W CERKWI ROSYJSKIEJ W ZSRR

"WOZROŻDENJE" z dn. 14/I, /Paryż, pismo o kierunku umiarkowano-monarchistycznym pod redakcją p.p.Gukasowa, Siemionowa i Lwowa/ donosi na podstawie otrzymanych w Paryżu ze źródła prywatnego wiadomości, że sytuacja zastępcy głowy rosyjskiej cerkwi prawosławnej w ZSRR metropolity Sergjusza wzmocniła się bardzo. Walka przeciwko metropolicie Sergjuszowi prowadzona jest nadal jedynie przez t.zw. "obnowlenców". Sfery, zbliżone do metropolity, czynią przygotowanie dla zwołania soboru cerkiewnego, który zebrać się ma w Moskwie w maju r.b. Sobór obrać ma nowego patryarchę cerkwi rosyjskiej, wybór ten dokonany będzie jednak jedynie w tym wypadku, o ile władze sowieckie zrezygnują z ingerencji w tą sprawę. W przeciwnym wypadku zrezygnują biskupi z wyboru patryarchy i władza pozostanie nadal w rękach strażnika tronu patryarszego. Prawny posiadacz tej godności, metropolita Kruticki Piotr znajduje się na wygnaniu w Tobolsku, gdzie otoczony jest szacunkiem ludności prawosławnej. Władze sowieckie ograniczają ruchy metropolity Piotra o tyle, że nie zezwalają mu na wyjazd do Rosji europejskiej. Podczas swej bytności w Syberji przeprowadził metropolita Piotr wielką pracę organizacyjną wśród syberyjskich parafji prawosławnych, nawracając ich do cerkwi patryarszej. Stan zdrowia metropolity Piotra jest jednak bardzo zły. Przewidywane jest utworzenie prawosławnej metropolji syberyjskiej. Metropolita Piotr objąć ma katedrę metropolity tej djecezji, zrzekając się godności strażnika trnu patryarszego na korzyść metropolity Sergjusza. W Moskwie odbyło się w wielkiej sali konserwatorjum zebranie dyskusyjne na temat "Cerkiew i państwo" poprzedzone przez odczyt prof.Kuzniecowa, zwolennika cerkwi patryarszej, na temat powyższy. W swem przemówieniu domagał się prof.Kuzniecow od władzy sowieckiej nadania cerkwi prawa utrzymywania szkół cerkiewnych i wydawania własnych pism cerkiewnych.

9. STOSUNEK EMIGRACJI DO ZSRR.

SOCJALISCI-REWOLUCJONISCI A EURAZJANIZM

"POSLEDNIJA NOWOSTI" z dn. 15/I /Paryż, pismo demokratyczne pod redakcją p.Milukowa/ omawia w artykule wstępnym pewną wspólną cechę zwolenników eurazjanizmu i socjalistów-rewolucjonistów rosyjskich. Cechą tą, odnotowaną przez jednego z przywódców eurazjanizmu prof.Aleksiejewa podczas jego ostatniego odczytu w Paryżu, jest dążenie do opanowania życia politycznego i społecznego zapomocą pewnej określonej ideologji. Zarówno socjaliści-rewolucjoniści, jak i eurazyjczycy zarzucają demokracji brak tej ideologji. P.Milukow jest jednak dumny z tego braku, jako z jednej z podstawowych cech demokracji, oświadczając ze swej strony, iż ideologja eurazjanizmu przez ideokrację prowadzi do inkwizycji.

10. NOTATKI I INFORMACJE.

EMIGRACJA ROSYJSKA A FINLANDJA

"WOZROŻDENJE" z dn. 14/I /Paryż, pismo o kierunku umiarkowano-monarchistycznym pod redakcją p.p.Gukasowa, Siemionowa i Lwowa/ ogłasza artykuł polityka i uczonego rosyjskiego barona Nolde na temat "Niepodległość Finlandji a Rosja zakordonowa". Polemizując z enuncjacjami pism sowieckich w sprawie ogłoszonych przez "Prawdę" moskiewską listów reprezentanta emigracji rosyjskiej w Finlandji barona Grewenitca do p.Giersa, twierdzi baron Nolde, że zdenerwowanie prasy sowieckiej z powodu ujawnienia stosunków pomiędzy głową państwa finlandzkiego a emigracją rosyjską świadczy jedynie o tem, jak wielką wagę przywiązują sowiety do akcji politycznej emigracji i jak poważnym czynnikiem politycznym jest ta emigracja. Przechodząc do właściwego tematu oświadcza baron Nolde, że stosunek emigracji rosyjskiej do Finlandji rozmyślnie zniekształcony został przez prasę sowiecką. Emigracja rosyjska uznaje niepodległość Finlandji nie tylko jako fakt, lecz również jako prawo.

P.KIERENSKIEMU ODMOWIONO WIZY

"SIEGODNIA" z dn. 19/I /Ryga, pismo demokratyczne/ donosi z Tallina, że rząd estoński odmówił udzielenia p.Kiereńskiemu wizy wjazdowej. P.Kiereński zamierzał przybyć do Tallina w celu wygłoszenia odczytu na temat: "Sytuacja w Rosji w związku z akcją Stalina przeciwko opozycji". Jako motyw odmowy podano obawę przed ewentualnym znieważeniem p.Kiereńskiego przez emigrację monarchistyczną.

ROZBIORKA CERKWI W MOSKWIE

"POSLEDNIJA NOWOSTI" z dn. 17/I /Paryż, pismo demokratyczne pod redakcją p.Milukowa/ donosi, iż sowiet miejski w Moskwie zarządził rozbiórkę szeregu cerkwi prawosławnych, których istnienie przeszkadza komunikacji ulicznej.

ZABOJSTWA WSPOŁPRACOWNIKOW PRASY SOWIECKIEJ

"RUL" z dn. 19/I /Berlin, pismo demokratyczne/ notuje na podstawie prasy sowieckiej wiadomości zwiększenie się wypadków zamordowania korespondentów wiejskich prasy sowieckiej, t.zw. "sielkorów".